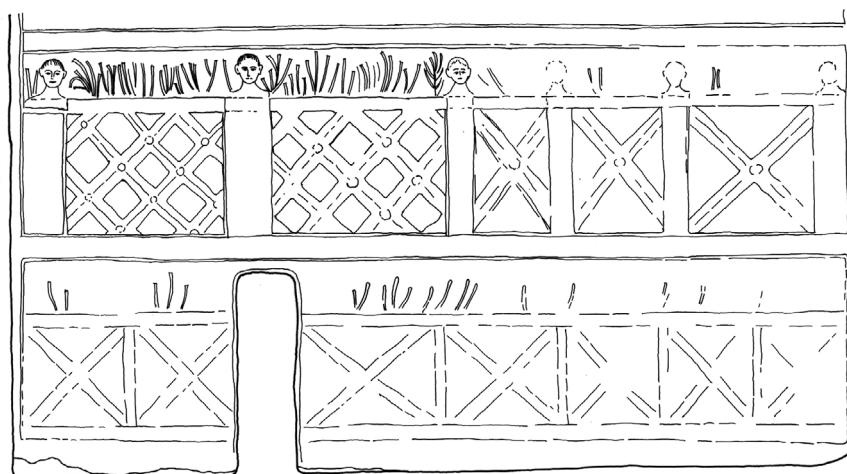

НИШ – МАРТИРИОПОЛИС И ЦАРСКИ ГРАД

NIŠ – MARTYRIOPOLIS AND IMPERIAL CITY

На десетогодишњицу симпозијума „*Ниш и Византија*“, можемо закључити да је остварен постављен циљ далеке 2002. године да се до 2013. године, на годишњицу доношења Миланског едикта, профилише као један од еминентних европских научних скупова на тему Византијске цивилизације, културе, уметности и српске духовности.

Подсетимо се на заборављен значај Ниша као града мученика – мартриополис, посвећен незнатим знаменитим страдалницима за христову веру и добро знан царски град, али и на неизмерљив значај Ниша за хришћанство и хришћане. Наисус је родни град императора Константина Великог, што ће му већ међу првим хришћанима донети епитет „*славни град Ниш*“. Али не само због тога. Наисус је добро познат са својим епископима, чије је учешће у црквеном животу првих векова слободног хришћанства, царство добро запамтило. Славу Ниша проширили су нишки и знаменити мученици као и њихове чудотворне мошти. Наисус је тада пожељно место ходочашћа и добро знан мартриополис, какви су на овим нашим просторима били Сремска Митровица, Струмица или Салона.

On the 10th anniversary of the symposium “Niš and Byzantium”, we can proudly conclude that the goal set in 2002 - that by 2013, which is the anniversary of the proclamation of the Edict of Milan, this meeting will be profiled as one of the most eminent European scientific meetings dealing with the topic of Byzantine civilization, culture, art, and Serbian spirituality - is on its way of coming true.

Let us emphasize the forgotten importance of Niš as the city of martyrs – martyriopolis, dedicated to the unknown, yet memorable confessors of Christ, and a well-known imperial city, but also the immeasurable significance of Niš for Christianity and Christians as well. Naissus is the birthplace of Emperor Constantine the Great, which is a fact that gave it the epithet of being “the glorious city of Niš” among the first Christians. However, that was not the only reason. Naissus is well known for its bishops, whose partaking in the Christian church life during the first centuries of free Christianity was well remembered in the Empire. Yet, the glory of Niš was propagated by its memorable martyrs who suffered for the faith of Christ, as well as by their miraculous relics. Naissus had

Сл. 1 Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, свечано отварање симпозијума „Ниш и Византија X“, свечана сала Универзитета у Нишу
Fig. 1 His Holiness Patriarch of Serbia Mr. Irinej, opening ceremony of the symposium “Niš and Byzantium X“, Niš University Hall

Ипоредсвега, ранохришћанска прошлост Ниша је мало знана, док је споменичка заоставштина првих хришћана недовољно истражена и конзерваторски третирана, а још мање на одговарајући начин презентована и публикована. Нећемо много погрешити ако закључимо да је последњи исцрпни аналитички текст о ранохришћанском Нишу написао далеке 1956. године др Лазар Мирковић, нису нам много ближини систематски истраживачки и конзерваторско - рестаураторски радови на ранохришћанским споменицима Ниша. Зато не чуди наше недовољно познавање старохришћанског Ниша, док је његово споменичко наслеђе једва знано широј јавност, што је оставило сиву мрљу на културном мозајку Србије, Балкана и Европе.

Симпозијум Ниш и Византија већ десет година покушава да исправи ту неправду ненаметљивим усмеравањем знања великог броја угледних истраживача на простор града Ниша и Европе као саставним

then been a desirable destination for pilgrims and a well-known martyriopolis, equal in its rank to the likes of Sremska Mitrovica, Strumica, or Salona.

Contrary to all this, little is known about the early Christian past of Niš, while the monumental heritage of the first Christians is insufficiently explored and treated with conservation techniques, only to be presented and published even less appropriately. We won't make a large mistake if we conclude that the last detailed analytical text on early Christian Niš was written as long ago as 1956 by dr Lazar Mirković, while the last systematic research on the conservation and restoration of the early Christian monuments of Niš could not be placed at a more recent period, either. This is why our insufficient knowledge of the early Christian period of Niš and the fact that its monumental heritage is barely known to a wider auditorium is not puzzling, and this fact leaves a blemish on the cultural mosaic of Serbia, the Balkans, and Europe.

Сл. 1а Патријарх српски Господин Иринеј
Fig. 1a Patriarch of Serbia Mr. Irinej

делом византијске цивилизације, уметности и културе. Прошлост *Наисуса, Наисоса, Нисоса и Ниша*, умногоме је јаснија а њена реконструкција и ревитализација споменичког наслеђа захваљујући новим знањима извеснија, у догледно време и могућа.

Сада, после десет година, када је на прави начин сагледан значај Ниша за свеколики хришћански свет, наша је обавеза, али и обавеза Европе и њених народа, који су хришћани захваљујући Нишлији императору Константину Великом, да на прави начин обележимо годишњицу Миланског едикта.

The symposium “Nis and Byzantium” has been trying for almost a decade to rectify that injustice by unobtrusively directing the expertise of a great number of prominent researchers to the area of the city of Niš, and the whole of Europe as an integral part of the Byzantine civilization, art and culture. The past of *Naissus, Naissos, Nissos and Niš*, is much clearer, while the reconstruction and the revitalization of its monumental heritage is much more certain, and even very likely to happen in the foreseeable future due to these new insights.

Сл. 2 Академик проф. др Ренате Пилингер (Беч), свечано отварање симпозијума „Ниш и Византија X“

Fig. 2 Academician Renate Pilinger, PhD (Vienna), opening ceremony “Niš and Byzantium X”

Долазеће 2013. године, град Ниш, Универзитет у Нишу и Епархија нишка, организоваће велики конгрес византолога НИШ И ВИЗАНТИЈА XII, који ће бити у знаку гласа Божијег: „*CONSTANTINE, IN HOC SIGNO VINCES*“.

Опет, у оквиру градске славе св. цара Константин и царица Јелене (3-5 јун), десети пут је организован међународни научни скуп византолога „*Ниш и Византија X*“. Сада, уз уобичајено ненаметљиво тематско усмеравање на *Ниш – мартирополис и царски град*. Град Ниш, Универзитет у Нишу и Епархија нишка, још једном су се представили као добри организатори и љубазни домаћини најугледнијим познаваоцима и Ниша и Византије из Европе и САД-а. Организациони одбор, који чине еминентни светски и наши научници предвођени од Његове Светости Патријарха

At this moment, after ten years, when the significance of Niš for the entire Christian world has been properly considered, our obligation, as well as the obligation of entire Europe and all of its nations, who are Christians thanks to a man from Niš, Emperor Constantine the Great, is to appropriately celebrate the anniversary of the Edict of Milan. With that idea in mind, the symposium “Niš and Byzantium” was founded ten years ago. In 2013, the forthcoming year, the city of Niš, the University of Niš, and the Eparchy of Niš will be organizing a great conference of Byzantologists “*NIŠ AND BYZANTIUM XII*” that will be in the sign of the voice of God - *CONSTANTINE, IN HOC SIGNO VINCES*.

Once again, as part of the celebration honouring St. Emperor Constantine and Empress Jelena (June 3-5), the patron saints of the city of Niš,

Сл.3 Представљање Зборника радова Ниш и Византија IX, др Јанис Варалис (Волос)
 Fig. 3 Presentation of the Book of proceedings "Niš and Byzantium IX",
 dr Ianis Varalis (Volos)

српског Господина Иринеја, реализовали су зборник радова заједно са електронском верзијом (ЦД) и поставили га на сајт симпозијума „Ниш и Византија“ (<http://www.ni.rs/byzantium>).

Симпозијум „Ниш и Византија Х“, почео је рад, као и свих ових година, са Благословом Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја. Свечаност отварања симпозијума настављена је речима добродошлице заменика градоначелника проф. др Миодрага Манића. Испред Универзитета присутне је поздравио проректор проф. др Слободан Антић.

Симпозијум је отворила проф. др Ренате Пилингер из Беча, члан Аустријске академије наука, знаменито име у свету ранохришћанске археологије. Њене речи потврђују стечени значај и углед конгреса византолога „Ниш и Византија“, покрећу нас да се још више ангажујемо на проучавању старохришћанског Ниша, али и

the international scientific symposium "Niš and Byzantium" was held for the tenth time. It was carried out with a traditionally unobtrusive attempt to focus the subjects discussed on the topic named *Niš – Martyriopolis and imperial city*. The city of Niš, the University of Niš, and the Eparchy of Niš once more presented themselves as fantastic organizers of this meeting, and, above all else, as kind hosts to the most prominent European and American experts in the areas dealing both with the city of Niš, and the whole of Byzantium. The Organizational committee, which could boast gathering the most eminent domestic and world-famous scientists, and headed by His Holiness Patriarch Irinej of Serbia, have realized the project of making a book of proceedings along with an electronic (CD) version of it, which was then uploaded it to the official website of the symposium (<http://www.ni.rs/byzantium>).

The Symposium "Niš and Byzantium" commenced its program

Сл. 4 Учесници симпозијум са градоначелником Ниша мр Милошем Симоновићем.
Fig. 4 Symposium participants with the Mayor Miloš Simonović

обавезују да стечено очувама и после 2013. године. Затим је др Јанис Варалис, са Тесалијског универзитета у Волосу (Грчка), представио присутнима зборник радова и његову електронску верзију (CD) са прошлогодишњег скупа. Свечано отварање је завршено пројекцијом кратког научно - популарног филма „Хришћанска антика у Нишу“ (аутор др Миша Ракоција, режија Јовица Крстић, сниматељ Владислава Дамњановић) у продукцији Нишке телевизије.

Завршетак рада десетог симпозијума „Ниш и Византија“ крунисан је свечаним пријемом у председништву града од стране градоначелника мр Милоша Симоновића. Била је то прилика да учесници симпозијума и домаћини кажу своје мишљење о значају конгреса, и укажу на његов допринос да Ниш заузме видно место на културној мапи Европе и његово сврставање у знамените европске градове. Град Ниш знањем иде у сусрет обелажавања

with the blessing of His Holiness Mr. Irinej, the Patriarch of Serbia, in accordance with the tradition honoured throughout the years. The opening ceremony continued with the welcome speech of Deputy mayor Prof. dr Miodrag Manić, while the audience was also greeted on behalf of the University of Niš by Prof. dr Slobodan Antić.

The symposium was opened by Prof. dr Renate Pilger from Vienna, who is a member of the Austrian Academy of Sciences, and a very distinguished name in the world of early Christian archeology. Her words only confirmed the significance and reputation the congress “Niš and Byzantium” had achieved, not only motivating us to make even greater efforts in studying the early Christian period of Niš, but also committing us to preserve the things gained even after 2013. Afterwards, dr Iannis Varalis, from the University of Thessaly in Volos, Greece, presented the book of proceedings from the previous conference, along with its electronic version (CD). The official ceremony was closed with the projection of the

годишњице Миланског едикта, што ће трајно обележити и наш град и наше време.

На десетогодишњицу симпозијума Ниш и Византија, неопходно је захвалити се представницима града Ниша, Универзитета у Нишу и Епархије нишке, без чије подршке овог, сада угледног међународног симпозијума византолога, не би било. Не би га било ни без искрене подршке, савета, залагања, учешћа, разумевања, колега и колегиница са свих страна света.

Ипак, нашем десетогодишњем трајању на првом месту треба да захвалимо Његовој Светости Патријарху српском Господину Иринеју, са чијим се благословом научни скуп сваке године одржава. Док је тако симпозијум „Ниш и Византија“ биће неосетљив на време и невреме.

др Миша Ракоција

scientific-popular movie “Christian Antiquity in Niš” (created by dr Miša Rakocija, directed by Jovica Krstić, recorded by Vladica Damjanović) produced by the TV of Niš.

The closing ceremony of the tenth annual symposium “Niš and Byzantium” was crowned by an official reception at the City Hall organized by *Miloš Simonović, the Mayor of Niš*. It was an excellent opportunity for the participants and the hosts to state their opinions about the significance of the congress, and to point out its contribution to the process of positioning Niš among the most important cities of Europe. The city of Niš is welcoming the anniversary of the Edict of Milan by using its knowledge, a fact that will permanently mark both our city, and our time.

On the day of the tenth anniversary of the annual symposium “Niš and Byzantium”, it is of paramount importance to thank the representatives of the city of Niš, the University of Niš, as well as the Eparchy of Niš, whose support was crucial in organizing this symposium of Byzantologists, which in the meantime became a highly esteemed congress.

Nevertheless, we primarily owe the gratitude for our ten-year-long existence to His Holiness Mr. Irinej, the Patriarch of Serbia, with whose blessing this convention was made possible. While this is so, the “Niš and Byzantium” symposium will last through both good times and bad.

dr Miša Rakocija

